

LÄSBITEN 2

Ett kompetensutvecklingsprojekt för förskolans personal
i sex skånska kommuner 2008.

Regionbibliotek Skåne

LÄSBITEN 2

Sammanställning och utvärdering av det regionala projektet Läsbiten 2 som pågick i Skåne län under 2008.

Projektets övergripande mål:

Att höja förskolläraernas kompetens, stimulera personalen inom förskolan och därmed lyfta kvalitén på sagostunden, dvs att på olika sätt både bredda och fördjupa berättandet, dramatiserandet samt bokkunskapen och kunskapen om språkutvecklingen och om språkets och bildens betydelse.

Följande kommuner deltog:

Hässleholm, Höganäs, Osby, Skurup, Ystad och Ängelholm.

Projektansvarig:

Elisabet Håkansson, Regionbibliotek Skåne.

Upplägg, genomförande och metod

Sex kommuner har under år 2008 deltagit i projektet Läsbiten 2 med vardera 20 förskollärare/kommun.

- Barnomsorgen har i samförstånd med barnbibliotekarien utsett vilka i respektive kommun som ska ges tillfälle att delta.

- Barnbibliotekarien i respektive kommun har haft kontakterna med barnomsorgen samt varit en för den lokala gruppen sammankallande och sammanhållande resurs och ett stöd redan från början och genom hela projektet.

- Barnbibliotekskonsulenten har varit projektansvarig och sammankallat till tre möten och har tillsammans med barnbibliotekarierna i de deltagande kommunerna tagit fram programmet för projektets upplägg samt utvärderingsenkäten.

Projektet bestod av fyra sammankomster för varje kommun om vardera 2,5 timme. Dessa sammankomster/föreläsningar var förlagda till huvudbiblioteket i respektive kommun. (se programmet nedan)

Sammankomst 1 och 3 hade främst haft en teoretisk prägel medan sammankomst 2 hade ett både teoretiskt men främst praktiskt upplägg. Sista sammankomsten har gett utrymme för diskussioner om böcker samt om hur man kommer att jobba vidare. Vid sista sammankomsten överlämnade kommunbiblioteken en väl utvald bokgåva till de deltagande förskolorna. Denna gåva bestod t ex av Agneta Edwards metodbok. "Bilderbokens mångfald och möjligheter" eller ett antal bilderböcker eller båda delar. Varje kommunbibliotek bestämde själv vad man ville överlämna.

Förutom föreläsningarna fanns det ytterligare ett mål. Vi ville stärka banden mellan förskolan och folkbiblioteken samt mellan kommunbiblioteken inom samma delregionala område. Därför arrangerades sista utbildningstillfället över kommungränserna, barnbibliotekarien trädde in som resurs/förstärkning i grannkommunen och man arrangerade föreläsningarna tillsammans. Vi kunde härmed stötta varandra och ta tillvara den stora resurs av kunskap och erfarenhet som finns i respektive kommunbibliotek.

Projektet har i varje kommun format en lokal grupp där alla genom sitt deltagande i projektet fått samma utgångsläge att framöver arbeta vidare utifrån. Barnbibliotekarien i respektive kommun kommer, att på olika sätt, arbeta vidare med denna grupp och med ambitionen att detta så småningom ska spridas till andra förskolor.

Program - föreläsningarnas innehåll

1. Sagostunden som pedagogiskt redskap

- Bokens och högläsningens plats i barnens språkutveckling.
- Bilden har också ett språk. Bilderboken som inspiration till egna berättelser.
- Välj rätt bok - text och bild, en kort introduktion.
- Hur gör man? - konkreta metoder för att öka förståelsen och upplevelsen av boken.

Agneta Edwards, litteraturpedagog och barnbokskritiker, Helsingborg.

2. Dramatiserade sagostunder – förberedelser, bemötande, framförande och rekvisita

Barnbibliotekarier från Halmstad och Malmö berättade och gav oss inspiration.

3. Bilderbokens form

- Vad spelar bilden för roll? Förhållandet mellan bild och text.
- Viktiga teman: genus, mångfald, utanförskap med flera.

Agneta Edwards, litteraturpedagog och barnbokskritiker, Helsingborg.

4. Höstens nya böcker – både faktaböcker och bilderböcker

- Presentation/diskussion om och kring främst höstens och årets nya böcker
- Därefter summerar och utvärderar vi vad projektet tillfört och delger varandra erfarenheter av språkstimulerande arbete från de egna förskolorna samt funderar över hur gruppens nätverk på bästa sätt kan jobba vidare.

Barnbibliotekarier leder denna sista sammankomst. Delregionalt samarbete.

Sammanställning av enkätsvaren från projektdeltagarna inom förskolan

Utvärderingsenkäten består av 9 frågor med öppna svarsalternativ. Man får med öppna svar in värdefulla argument och tankar som annars är svåra att fånga och som inte framkommer i en enkät där man bara kryssar i ja, nej, ibland eller vet inte.

Med några undantag svarade samtliga 120 deltagarna på enkäten. I några fall, då man kom från samma förskola, svarade man tillsammans med kollegan.

1. Vad var mest givande för dig?

Sagostunden som pedagogiskt redskap – dvs om språkets betydelse och om hur viktigt det är att på olika sätt stimulera barnens språkutveckling redan i tidig ålder angav också samtliga deltagare som mycket viktigt att få ta del av. Man säger att man fått en helt ny kunskap om boken, bilden och berättandets betydelse. ”Man läser nu med tanke och tar inte bara en bok i högen när man är på biblioteket”. Alla borde få delta i detta projektet säger man vidare.

Dramatiserade sagostunder beskrivs i enkätsvaren av de allra flesta som mycket inspirerande och något man gärna vill prova på omgående. Barnbibliotekarierna (dvs föreläsarna) berättade på ett inspirerande sätt om både folksagor och konstsagor, som var enkla att dramatisera, gav tips på hur man på ett enkelt sätt kan anskaffa och använda rekvisita i sitt berättande/dramatiserande samt om hur man kan arrangera en sagohörna. Flera av deltagarna berättar att man redan satt igång med dramatiserade sagostunder, efter ett visst schema, en gång/ vecka eller en gång/månad och att man tillsammans med barnen arbetar fram hur sagan ska uppföras och därefter stolta bjuder in andra avdelningar att vara med när de framför den. Man har också redan på flera förskolor börjat iordningställa sagohörnor eller

sagorum på avdelningarna. Att få ta del av konkreta tips angav samtliga som mycket värdefullt, inspirerande och viktigt.

Att få mera kunskap om "Bilderbokens form", dvs bildens roll, förhållandet mellan bild och text samt teman som genus, mångfald och utanförskap angav också de allra flesta som mycket viktigt och att man har för avsikt att jobba vidare med dessa teman och man önskade mera av just detta och även flera teman.

Den sista föreläsningen, där barnbibliotekarierna i respektive kommun och tillsammans två och två i grannkommunerna, gav tips på årets nya böcker, vilka som skulle passa i olika sammanhang, för olika teman och dramatisering osv. blev också oerhört uppskattat.

Mycket uppskattat och positivt både av barnbibliotekarierna som nu fick förstärkning på hemmaplan och kunde på så sätt ge både större bredd och djup och tillfälle för diskussioner i samband med bokpresentationerna - och deltagarna som fick träffa ytterligare en eller flera "nya" personer.

2. Fick du tips och idéer av olika slag som du själv kan ha glädje av och som du kan föra vidare till kollegor?

Stor uppskattning från samtliga deltagare för all inspiration och alla goda tips då det gäller dramatisering av sagor, om rekvisita, val av sagor och att man tillsammans med barnen kan utforma dramatiseringen. Flera förskolor berättade att de omgående satte igång med detta och att man bjudit in andra avdelningar till föreställningen.

Många hade tagit fasta på hur man kan läsa sagor på olika sätt, om bildens budskap, temainriktade sagostunder och om iordningställande av sagolådor för utlån samt speciella sagorum. Att göra något mera än att bara läsa en bok, t ex med hjälp av rekvisita, musik och rörelser dvs något som förstärker bokens innehåll. Samtliga uppskattade också alla boktips som de fått ta del av, samt olika förslag på hur man kan jobba med genus- och mångfaldsaspekten.

3. Hur kommer ni att jobba med böcker, dramatisering och berättande framöver?

Samtliga talar med stor entusiasm om att utveckla sagostunden.

Man har fått stor kunskap om vikten av högläsning, man har blivit mera medveten och alla talar om att man nu kommer att välja böcker mera noggrant inför sagostunden och man också kommer att vara mera förberedd inför sagostunden samt att utifrån boken ta upp problematik som man sedan kan tala om. Dramatiserade sagostunder med rekvisita blev för flertalet något spännande att prova.

Man talar om att göra sagorum och bygga sagolådor med tillhörande rekvisita för olika sagor, dessa lådor kan man sedan tänka sig att låna ut till andra förskolor.

Många säger också att de kommer att lägga mera tid på att läsa-leka-sjunga.

4. Kommer föräldrar att involveras i detta arbete?

Flera deltagare skriver att föräldrarna kommer att dras in alltmera men man vill börja med barnen.

Man informerar dock föräldrarna om böcker man läst, delar ut boklistor och en del ställer ut boken man läst så alla föräldrar kan se. Flera talar om att man framöver på föräldramöten ska vara mera aktiv då det gäller information om vikten av högläsning och berättandet. Någon förskola hade veckans bok, dvs man ställer ut boken i hallen så får föräldrarna låna den med hem och prata med sitt barn om den.

Vi kommer att än mer än nu tala med föräldrarna om hur viktigt det är att läsa för barnen säger flera av deltagarna.

5. På vilket sätt kan denna "kompetenspåfyllning" bidra till att barnens språkutveckling stimuleras?

Deltagare talar om att man fått mycket inspiration och en del säger att de fått en "kick". Man har blivit stimulerad och entusiasmerad till att fokusera mera på språkutvecklingen. Man nu har fått betydligt större medvetenhet om bild och text och vad författaren vill säga och man har lärt sig att bättre studera bilden i sammanhanget.

"Vi har stimulerats till att läsa och det gynnar barnen"

"Man kan nu fånga upp de som har språksvårigheter - viktigt med böcker för alla!"

"Öppnare sinne hos pedagogerna, se böckerna som den tillgång de är i alla situationer"

"Vi har lärt oss mer om hur vi ska nå fram till barnen och fånga deras intresse och nyfikenhet"

”Lättare nu att välja böcker för speciella tillfällen”

”Har blivit mer medveten nu om vad sagostunden verkligen ger barnen, t ex bara genom att prata om boken”

6. Kan detta projektet leda till ökad kontakt med folkbiblioteket och dess personal?

Flertalet poängterade att de redan har bra kontakt med sitt folkbibliotek men tillägger att man nu fått god insikt i att det finns så många böcker och att man nog kommer att fråga om hjälp på biblioteket i större utsträckning nu än tidigare.

Man skriver vidare att man kommit närmre varandra i sin strävan att få barn att ta till sig boken och har blivit mer insatta i böcker och berättelsens betydelse för barnens språkutveckling.

7. Upplever du att det finns behov av ytterligare, ev kontinuerliga utbildningsdagar då det gäller språkstimulans, boken och berättandet?

Alla deltagarna menade, att det finns ett stort behov av fortbildning inom detta området – hela tiden.

Man talar om att man behöver dessa ”kicker” kontinuerligt eftersom det ger både nya idéer och stimulans att jobba vidare med böckerna och språkutvecklingen i förskolan.

I förskolan har man ofta fokus på språket och därför behöver man som pedagog hela tiden inspiration.

”Alla som arbetar på förskola borde fått möjlighet att delta!”

8. Om du skulle bli erbjuden ytterligare utbildningstillfällen, vilket innehåll skulle du då önska?

Här kommer några av de förslag som flera av deltagarna angivit:

- Mera om böckernas betydelse utifrån genusperspektivet.
- Bildanalys, boktips och sagostunden som pedagogiskt redskap.
- Dramatisering av sagor utifrån berättelser.
- Få ta del av vad andra gör, konkreta tips och idéer.
- Mer om hur man kan arbeta med böcker.
- Konkreta idéer om hur vi kan jobba vidare med boken.
- Diskussioner om böcker.
- Om olika sätt som vi kan arbeta med boken.
- Praktiska tillämpningar av olika slag.
- Berättarteknik.

9. Övriga synpunkter och funderingar

Alla deltagarna var mycket, mycket nöjda och önskade att alla pedagoger borde fått gå denna utbildningen. Man talar bl a om att man nu fått en helt annan syn på hur man läser och att allt varit inspirerande och understryker också att upplägget var mycket varierat och bra. Bra upplägg och inspirerande föreläsare skriver flera av deltagarna! ”Det har varit mycket intressant, avspänt och trevligt”. Samtliga deltagare radar upp ett flertal saker som de kommer att ha stor glädje av och att de vill föra allt vidare till kollegorna. Många säger: ”Alla som jobbar på förskola borde fått möjlighet att delta i en sådan här utbildning”.

Så här får vi projektet att leva vidare

Projektet gav respektive lokal grupp en gemensam positiv och mycket stimulerande bas att fortsättningsvis samlas kring och delge varandra om olika tips och idéer samt om hur man kan utveckla olika metoder framöver.

Entusiasmen och engagemanget kommer att tas tillvara genom fortsatta lokala träffar där barnbibliotekarien är sammankallande

Fortsättningens informations- och inspirationsträffar kommer att se olika ut i varje kommun.

Barnbibliotekarien kommer att diskutera upplägget med deltagarna. Kommunerna har olika förutsättningar – alla jobbar efter sina möjligheter, modeller och metoder.

I utvärderingsenkäterna framgår tydligt att man gentemot föräldrarna i allt högre utsträckning än tidigare kommer att understryka vikten av berättandet, boken och språkutvecklingen. Man kommer allteftersom att föra den inhämtade kunskapen vidare till föräldrarna bl a i samband med föräldramöten.

”Veckans bok” är ett exempel – man ställer fram veckans bok/böcker på förskolan så alla föräldrar kan ta del av vad man läser

Viktigt att vi tillsammans, förskollärare och barnbibliotekarier ser varandra som viktiga resurser då det gäller berättandet, böcker och språkutveckling. Vi har olika kompetenser vilket vi måste ta tillvara.

I flera kommuner har biblioteken köpt in metodboken, ”Bilderbokens mångfald och möjligheter”, av Agneta Edwards, och delat ut som gåva till deltagarna. Det kommer att vara en utmärkt grund för fortsättningen framöver

Att barnbibliotekarierna inom de olika delregionala områdena ser varandra som viktiga resurser. Att samarbeta ger på flera plan ett mervärde, att göra utbildningstillfällen tillsammans (barnbibliotekarier inom det delregionala området/ över kommungränserna) ger en större bredd och ett bredare forum för diskussion.

Barnbibliotekarierna inom Läsbiten 2 kommer att, på eget önskemål, via Regionbiblioteket inbjudas till ett ”Läsbiten-möte” ca en gång/termin för att stimulera varandra och för att fånga upp och sprida vidare vad som görs i kommunerna efter avslutat projekt. Hur man arbetar vidare med gruppen och delar med sig av egna erfarenheter och tankar.

Kommentarer:

Använd det du har – gräv där du står – ta tillvara entusiasmen, engagemanget och fantasin!

Mycket spännande och roligt kan göras med enkla medel, och tillsammans!

Då blir också allt roligare!

Böcker är roligt! – Språket är viktigt! Detta ska vi tillsammans hjälpas åt att förmedla och leva upp till!

Så här kommer vi att sprida kunskapen om projektet

Projektet lovordades av deltagarna både till innehåll och upplägg

Entusiastiska förskollärare som deltog i projektet sprider sin kunskap vidare till föräldragrupperna samt till de kollegor som inte fick möjlighet att delta samt till föräldragrupperna.

Barnbibliotekarierna i de sex deltagande kommunerna kommer att sprida sina erfarenheter vidare i sina egna kommuner samt på länets barnbibliotekariemöten både det man bär med sig redan nu men också vad som framöver kommer ut ur det. Hur man kommer att lägga upp en lokal fortsättning utifrån de resurser man har.

Regionalt kommer vi att framöver via Läsbiten-möten, med start våren 2009, att följa upp och dokumentera från dessa sammankomster för att sedan sprida intressanta tankar och användbara metoder vidare inom kommunerna och regionen.

Barnbibliotekariernas reflexioner

Barnbibliotekarierna är mycket nöjda med projektet och vad det fört med sig och man kommer att, utifrån sina lokala förutsättningar, jobba vidare med denna grupp och om möjligt utöka. Projektet har givit en bra ”kick” för ett fortsatt samarbete med förskolan. Boken ”Bilderbokens mångfald och

möjligheter” av Agneta Edwards kan bl a. bli en bra bas för fortsatta träffar och diskussioner framöver. Kontakterna har fördjupats.

Det hade varit önskvärt, menar flera, om det hade varit mera tid avsatt för diskussion i samband med de teoretiska föreläsningarna 1 och 3, som var mycket uppskattade, eller kanske ytterligare en föreläsning för att bättre hinna med att diskutera.

Det mera praktiska utbildningstillfället – föreläsning 2 – föll också mycket väl ut liksom det sista tyckte samtliga. Vi d dessa träffar fanns gott om utrymme för diskussioner.

Både praktiskt och innehållsmässigt fungerade och uppskattades alla 4 utbildningstillfällena i samtliga kommuner. Flera barnbibliotekarier menade att det gav ett mervärde att arbeta tillsammans med en kollega från en grannkommun, så som man gjorde på föreläsning 4.

Projektet har stimulerat förskollärarna till att jobba på ett mera medvetet och aktivt sätt med sagostunden och förhoppningsvis kommer kontakten mellan bibliotek och förskola att ytterligare fördjupas efter detta.

Projektledarens reflexioner

Förskolans personal är en både viktig och intresserad grupp vilket gjorde att det blev en positiv och engagerad stämning i grupperna. Här finns en nyfikenhet och vilja att prova nya metoder och att arbeta med boken och berättandet – och inte minst, att få lära sig mera om böcker. Man vill hela tiden veta mera! Detta måste vi ta tillvara.

Bra metod att det lokala urvalet av deltagare görs av barnomsorgen i respektive kommun. Denna kontakt sköter den lokala barnbibliotekarien.

Ett bra samarbete med den lokala barnbibliotekarien är en förutsättning för ett bra resultat.

Att utbildningstillfällena ägt rum på kommunbiblioteket och att de är förlagda på arbetstid känns självklart. Intresset för deltagandet var stort och alla som var intresserade kunde inte delges en plats. Gruppens storlek, 20 deltagare/tillfälle, kändes väl avvägd och fungerade bra.

Borde kanske vara flera utbildningstillfällen, det handlar också om var man tror den ekonomiska smärtgränsen för möjlighet till deltagande går. Fem eller sex utbildningstillfällen skulle naturligtvis ge mera än fyra. En annan variant är att fortlöpande erbjuda utbildningstillfällen för den här gruppen. Mixen av praktiska och teoretiska utbildningstillfällen föll väl ut och kompletterade varandra.

